MILL-IMGĦODDI.

Tagħrif minn

Lorenzo Zahra.

Tajjeb insemmu xi użanzi mill-imgħoddi.

IĦALLU GĦAL RUĦHOM

Kienet f'ras ħafna Maltin fl-imgħoddi li wieħed jaħseb għal ruħu meta jkun għadu ħaj. Għalhekk ħafna kienu jħallu xi legat billi jħallu soma flus jew piż fuq xi post biex il-werrieta jkollhom obligu li jagħmlu talb jew quddies għal ruħhom.

Kien hawn ukoll għajdut, li meta xi ħadd ikun ħalla piż biex mid-dħul tal-kera ta' xi post jitħallas xi talb jew quddies għal ruħ is-sid li jkun ħalla l-beni, u dan ma jkunx sar; jekk jinstemgħu xi ħsejjes jew jidhru affarijiet strambi f'dak il-post dawn ikunu minħabba l-obbligi li ma jkunux qed isiru.

IL-KALDARUN TAL-BIRGU

Billi fis-seklu dsatax kien hawn wisq faqar u anke guħ, il-Gvern kien waqqaf għaqdiet biex jagħmlu l-borma għall-fqar. Dawn l-għaqdiet kien jissejħu *Soup Society*. Fl-1832 il-Gvern ħatar kumitat li kien fih dawn is-sinjuru: Miss Frere; Mrs. Stilon; Mrs. Temple; Mrs. Wilson; Mrs. Irvine; Mrs. McDougat; Lady Hotham; u Lady Georgina li kienet it-teżoriera.

Is-Segretarja kienet Mrs. Hamilton. Mrs. Gaetana Vella kienet tieħu ħsieb il-ġbir. Il-Maltin, l-aktar in-nies tal-Birgu, kienu jsejħu dan bħala "il-Kaldarun". Minn dan il-kaldarun kien jitqassam l-ikel lill-fqar, l-aktar fost in-nies ta' l-ibliet. Fil-Birgu, fl-1851, kienu nkarigati mit-tqassim tal-borma tal-fqar is-sur Lorenzo Bonello u t-tabib Pirotti.

Mhux ta' min jinsa li dak iż-żmien, il-Patrijiet Kapuċċini "ta' Santa Liberata", kif kienu magħrufa, kienu wkoll, mill-faqar tagħhom iqassmu l-ikel lill-foqra, u ħafna fqar mill-Birgu u minn Bormla kienu jmorru wara l-bieb tal-kunvent għal porzjon.

Ref MGG 19/9/1832 u Portafoglio 1850 – Ordine 1851

MOTA TA' JANNAR

Mhux ta' min jinsa drawwa li kienet ġejja mit-terremot tal-11 ta' Jannar 1693. Dak in-nhar kien inhass terremot f'Malta u ħafna bini kienet ġratlu l-ħsara. Jekk mitux in-nies jew le ma nafx, imma minn dak in-nhar il-Knisja daħħlet l-użanza li ta' kull sena, fil-11 ta' Jannar, fil-ħdax ta' filgħodu, tindaqq mota mill-qniepen kollha b'sinjal ta' dik il-ġraja, u biex il-Mulej jeħlisna minn flaġelli bħal dak tat-terremot.

XI WEGĦDI

Ftit hawn min jaf li l-knisja ta' l-Immakulata Kunċizzjoni ta' Sarrija fil-Furjana kienet inbniet fi żmien il-Gran Mastru Cottoner biex il-Madonna teħlisna mill-flaġell tal-pesta. Kienet imbniet fl-1678 u saret b'wegħda li l-kleru ta' l-Ordni kien jagħmel purċissjoni nhar it-8 ta' Diċembru minn San Ġwann għal dik il-knisja. Din il-purċissjoni baqgħet issir ta' kull sena mill-kapitlu tal-Katidral. Dan iż-żmien, minħabba t-traffiku, issir fil-Belt, bl-ikona tal-Madonna ta' Caraffa.

Purċissjonijiet votivi, jew aħjar "tal-wegħda", kien hawn f'xi parroċċi oħra wkoll.

Fil-Birgu, il-purċissjoni tas-Salib Imqaddes kienet bil-wegħda li meta tidħol isir il-kant tal-Miżerikordja għal tliet darbiet mill-poplu.

Dari wkoll, meta jkun hawn in-nuqqas ta' xita kienu jsiru l-pellegrinaġġi. Hekk fil-Birgu darba kien sar pellegrinaġġ bl-istatwa ta' San Lawrenz għall-knisja tal-kapuċċini (li llum tagħmel mal-Kalkara), u jingħad li meta l-pellegrinaġġ wasal il-Kapuċċini, infetħu bwieb is-sema u għamlet ix-xita. Kien hawn ukoll użanza dari li f'xi talb speċjail kienu jinħarġu min-niċċa l-istatwi titulari fil-knisja għall-qima tal-parruċċani. Fil-Birgu tas-seklu dsatax, il-purċissjoni ta' San Lawrenz kienet issir b'żewġ statwi; waħda ta' San Lawrenz u l-oħra ta' Santu Rokku, din ta' l-aħħar għall-ħelsien mill-flaġell tal-kolera.

IL-WEGĦDA TA' SAN GIRGOR

Il-purċissjoni ta' San Girgor kienet ukoll tal-Wegħda; imma kienet issir mid-djoċeżi kollha, għax kulħadd kien jieħu sehem. Dak in-nhar il-fratellanzi kollha kienu jieħdu l-isbaħ standardi u dawn kien jinġarru minn irġiel ta' saħħa speċjail, l-aktar jekk ikun ir-riħ. Waqt il-benedizzjoni dawn l-istandardi kien jixxejru biex jagħtu tislima. Imma l-fratelli kienu jxejruhom jew biex juru liema l-isbaħ, jew biex juru s-saħħa tal-fratelli li jkunu qed iġorruhom. Darba, fl-1878, meta ta' Ħal Luqa xejjer l-istandard laqat lil xi ħadd u qam il-ġlied, tant li kellha tidħol il-pulizija.

(In-Naħla 1/5/1878)